

**DRAMA EN THEATER
EEN BIBLIOGRAFIE VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND**

Annick POPPE

Afllevering 7

I. WETENSCHAPPELIJKE TEKSTEN

a. boeken

ALPHENAAR (Carel) et.al. [samenstelling en redactie], *37 jaar Toneelgroep Centrum [voorheen Puck]: 1950-1987*, [Amsterdam, International Theatre Bookshop en Toneelgroep Centrum, 1987, 136 p. (ISBN 90-6403-166-5)]

DIEHO (Bart), VAN GINKEL (Martin), SCHRA (Emile) [samenstelling], *Speloefeningen*, Amsterdam, International Theatre Bookshop, 1987 (vierde, herziene en uitgebreide druk), 143 p. (ISBN 90-6403-170-7)

GOEDBLOED (Loes) en HOUTMAN (Dirkje) [red.], *Nederlands Theaterboek*, Nr. 36: 1986-87, 156 p. (ISBN 90-70892-10-3) (*Toneel Teatraal*, 108 (1987), nr. 8)

HELBO (André), *Theory of Performing Arts*, Amsterdam, Benjamins, 1987, 153 p. (ISBN 90-272-2409-9)

VAN SCHAİK (Eva) [red.], *Dansjaarboek 86/87*, Amsterdam, Nederlands Instituut voor de Dans, 1987

Het *Dansjaarboek 86/87* bevat behalve een massa feitelijke gegevens - premièredata, adviezen en rapporten van de overheid, informatie over studies en doctoraalscripties - kritische bijdragen over o.a. het Nationaal Ballet, het Nederlands Danstheater, televisie en dans, Nina Wiener en subsidieperikelen.

b. bijdragen in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

AKKERMAN (F.), "Jefta bij Buchanan en Vondel. Van vroeg-klassiek naar laat-ba-rok", *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 103 (1987), nr. 4, pp. 270-289.

Vondel verwees in zijn voorbericht tot *Jephta of Offerbelofte* (1659) naar *Iephtes sive votum* (ca. 1543) van de Schot George Buchanan. Stof en boodschap van het Latijnse school-drama zijn gebaseerd op het bijbelse boek Rechters, de structuur doet denken aan een Griekse tragedie en de stijl is Romeins-retorisch. Buchanan tekende Jefta als een nobele held in de zin van Oedipus, zijn dochter als een prefiguratie van Christus en de priester als een Eras-miaans humanist. Vondels treurspel is geen ideeënstuk; de karaktertekening is realistischer, de intrige berekend op de smaak van het Amsterdamse schouwburgpubliek.

ALBACH (Ben), "De vertoning van de kloostermoorden in 'Gijsbrecht van Amstel'",

Literatuur, 4(1987), nr. 6, pp. 328-335.

De moord door Witte van Haemstee en zijn soldaten op bisschop Gozewijn, Klaris van Velsen en de nonnen in de kloosterkapel werd eeuwenlang op een stereotiepe, barokke manier geënceneerd. Op het zeer luidruchtige en bloedige gevecht volgde een tableau vivant dat de afloop van de strijd toonde. W. Royaards brak in 1912 met het folkloristisch realisme. Hij poogde het drama, en in het bijzonder deze tafereelen, waarin Vondel het martelaarschap verheerlijkt, op een serene, poëtische wijze gestalte te geven. Hopelijk duurt het wachten op een eigentijdse interpretatie van *Gijsbrecht van Amstel* (1637) niet te lang meer.

ARIAS (Pol), "In memoriam René Verheezen", *Etcetera*, 5(1987), nr. 20, p. 62.

René Verheezen (1946-1987), toendertijd acteur bij het Reizend Volkstheater, debuteerde als auteur met *Onderons* (1976). De meeste van zijn volksstukken, waarvan *De Caribische zee* (1980) het bekendste is, werden door het N.V.T. gecreëerd. Aan het einde van de jaren zeventig trok hij naar Nederland. Voor de B.R.T. schreef hij talrijke scenario's. In 1985 werd hij laureaat van de Driejaarlijkse Staatsprijs voor Toneelletterkunde.

BRANS (Hans), "Flirten met de Franse filosofie", *Toneel Teatraal*, 108(1987), nr. 10, pp. 21-24.

De postmoderne dramaturgen delen het wantrouwen van Franse filosofen als Althusser, Foucault en Lyotard tegen het westers rationalisme. Het subject of cogito is niet langer de oppermachtige betekenisgever; taal en tekensystemen worden verondersteld zichzelf te genereren. In het 'beeldend' of 'plurimediaal' (p. 21) theater wordt het 'subjectieve' streven naar psychologie en representatie aan de hand van een tekst al te gretig vervangen door de 'objectiviteit' van tekens, codes en steeds wisselende perspectieven, waardoor te weinig ruimte dreigt over te blijven voor het intellect van de toeschouwer.

BREMER (J.M.), "Driemaal Prometheus", *Hermeneus*, 59(1987), nr. 2, pp. 74-84.

Aeschylus' Prometheus schenkt de mensen met het vuur ook alle vormen van cultuur en raakt door zijn intelligentie in conflict met de brute macht van Zeus. Goethe verheerlijkte Prometheus als een rebels kunstenaar, overtuigd van zijn creativiteit. Bij Shelley (*Prometheus Unbound*, 1819) verpersoonlijkt hij de mensheid in haar lange, moeizame weg naar vrijheid.

BUIJS (Marian), "Het gaat om dat ene moment van schoonheid. Frans Malschaerts theater voor kinderen", *Toneel Teatraal*, 109(1988), nr. 3, pp. 5-7.

De producties voor kinderen van F. Malschaert, de bezieler van het Sirkeltheater in Sittard, zijn verrassend nieuw: het zijn composities van objecten, die in de handen van hun manipulator een eigen leven gaan leiden. Malschaert beperkt het taalgebruik en zoekt naar de essentie, naar het ene, onvergetelijke moment van schoonheid, dat in het geheugen gegrift wordt.

DAVIES (Catherine), "Control of the Wild in Andalusian Culture: Bull and Horse Imagery in Lorca from an Anthropological Perspective", *Neophilologus*, 71(1987), nr. 4, pp. 543-558.

F. Garcia Lorca ontleedt in zijn 'Andalusische' drama's *Bodas de Sangre*, *Yerma* en

La casa de Bernarda Alba de relatie tussen mens en dier. Door het vangen, controleren en temmen van wilde paarden en stieren bewijst de man dat hij zichzelf en zijn omgeving de baas kan. Het gevecht tussen man en hengst symboliseert de strijd tussen cultuur en natuur, een kamp om de macht die elk ogenblik kan ontbranden.

DECORTE (Luc), "Jaak Stervelynck (1920)", *Vlaanderen*, 36(1987), nr. 5, pp. 313-323.

Behalve talrijke romans, novellen en verhalen schreef J. Stervelynck ook vier toneelstukken. Twee ervan, *Een seconde eeuwigheid* en *Heuvel 331* werden respectievelijk in 1961 en 1970 gecreëerd door het Westvlaams Theater Antigone in Kortrijk.

DEMAREST (Hendrik), "Jan Breydel en Pieter De Coninck volkskundig benaderd", *Volkskunde*, 88(1987), nr. 2, pp. 65-119.

Het verschijnen van Hendrik Conscience's *De leeuw van Vlaanderen* in 1838 leidde een vernieuwde belangstelling voor de Guldensporenslag in. Talrijke volksschrijvers en -zangers verheerlijkten in de loop der jaren deze roemruchte episode uit het Vlaamse verleden. Vermeldenswaard zijn de toneelstukken *De Coninck & Breydel* (1840) van Pieter Bruno Deny, *Breydel & Deconinck* en *Groeninghe* van Palmer Putman en *Guldensporenzege* van H. Heyman, ontstaan in de jaren twintig van deze eeuw, en het openluchtspel *De leeuw van Vlaanderen* van Frans Meire (1938).

DE PAEPE (Christian), "Spanje 1986: Garcia Lorca et Cetera", *Dietsche Warande & Belfort*, 132(1987), nr. 8, pp. 30-39.

De vijftigste verjaardag van de dood van F. Garcia Lorca werd in 1986 herdacht. De belangrijkste feiten op het gebied van het theater waren de bevreemdende wereldcreatie van *El Publico*, een stuk over de (homoseksuele) liefde in haar vele vormen door het Milanese Teatro di Europa en de publicatie van de monumentale studie van L.F. Cifuentes, *Garcia Lorca en el teatro: la norma y la diferencia*.

DEPUTTER (Mark), "Wenen blijft theaterstad", *Etcetera*, 5(1987), nr. 19, pp. 2-10.

De interesse van de Weners voor het theater is groot. Toch staan enkel de grote ensembles in de belangstelling. De directiewissel aan de top van deze staatstheaters, in de eerste plaats doorgevoerd om budgettaire redenen, lijkt ook op artistiek vlak vruchten af te werpen. Een voedingsbodem voor het inheemse theater bieden zij vooralsnog niet. De 'Kleinbühnen' en 'freie Gruppen' worden genegeerd door pers, publiek en overheid. Wat ze presteren is van weinig betekenis. Enkel het Serapionstheater geniet internationale weerklank.

DE SMEDT (Marcel), "F.A. Snellaert en het toneel", *Wetenschappelijke Tijdingen*, 47(1988), nr. 1, pp. 1-18.

In zijn historische bijdragen in J.F. Willems' *Belgisch Museum* en het door hemzelf opgerichte *Kunst- en Letterblad*, geschreven tussen 1839 en 1846, beklemtoonde F.A. Snellaert de rol van het toneel, een bij uitstek volks genre, in de Vlaamse ontvoogdingsstrijd. Het Vlaamse toneel is het geweten van het Vlaamse volk; kluchten en drama's moeten een opvoedende waarde hebben en aansluiten bij de Vlaamse smaak en volksaard. Op de scène

is een zuivere, natuurlijke uitspraak onontbeerlijk.

DE SUTTER (Michel), "Radiotheater: het kleinste zaaltje van het land", *Etcetera*, 5(1987), nr. 19, pp. 27-28.

Na de tweede wereldoorlog slaagde Marcel Coole er via het uitschrijven van wedstrijden in de belangstelling van letterkundigen voor het maken van luisterspelen te wekken. De oogst werd schraler in de jaren zestig. Het oprichten van de 'Werkwinkel Radio Drama', een initiatief van de B.R.T. en de Vereniging van Vlaamse Toneelauteurs, stimuleerde vooral jonge auteurs tot het schrijven van (mini) luisterspelen en radiodocumentaires. In vrijwel alle Europese landen profileert het luisterspel zich trouwens als een specifiek genre.

Het artikel wordt gevolgd door getuigenissen van radiomensen Dries Poppe, Gie Laenen, Louis Houët en Ad Lobler, auteur Fernand Handpoorter en luisteraar Sjev Van Rooij (pp. 29-34).

DE VOS (Jozef), "Het toneelleven te Gent 1985-1986", in: *Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen 1986*, Gent, 1987, pp. 83-88.

Twee ogenschijnlijk tegenstrijdige tendensen kenmerkten het seizoen 1985-86 in het N.T.G.: aan de ene kant experimenteerde H. Gilis met een 'deconstructieve' speelstijl, aan de andere kant esceneerde J.P. De Decker het commerciële familiespektakel *Peter Pan*. Arca beleefde een overgangseizoen zonder uitschieters en Arena ging op in de afdeling musical van het Ballet van Vlaanderen. Teater Poëzien richtte een nieuwe kern op in De Kelk in Brugge. Met *Vader Anseele*, een biodrama van F. Neiryneck, bereikte Teater Taptoe een hoogtepunt. De amateurgezelschappen gaven blijk van een opvallende eerbied voor het Vlaamse repertoire.

DUNN (Tony), "Een aanklacht tegen de 'culturele revolutie' van rechts", *Toneel Teatraal*, 109(1988), nr. 3, pp. 8-10.

In tegenstelling tot het academisch structuralisme, dat de omgeving steeds in vraag stelt, werkt het populistisch structuralisme normbevestigend. Op de massa worden een eindeloze reeks signalen afgestuurd. De inbreng van het publiek verandert niets: de media - en in het bijzonder de televisie - staan vijandig t.o.v. ideeën. Aan deze tijd aangepaste toneelstukken zijn daarom zeer lang en origineel: begrippen als vrijheid, collectiviteit, individu enz. moeten worden gedramatiseerd en besproken.

ECTOR (Jef), "De kleine Oedipus bij Sophocles en bij ons", *Didactica Classica Gandensia*, 26-27(1986-87), pp. 48-71.

Onder de invloed van de bevindingen van de moderne psychologie nam in de twintigste eeuw de interesse voor de Oedipussaga sterk toe. In *Oedipe* van A. Gide en *Jokaste tegen God* van H. Teirlinck is Oedipus er trots op een vondeling te zijn: dit laat hem toe als een vrij mens op te groeien. De impulsieve en agressieve egoïst Laïus laadt in de Oedipusbewerkingen van H. Claus de haat van zijn echtgenote, die hij van haar kind beroofde, op zich. H. Mulisch (*Oidipous, Oidipous*) en P.P. Pasolini (*Edipo Re*) tekenden Laïus daarenboven als een pederast en homofiel.

ECTOR (Jef), "'De Koningsmoord' van Pasolini", *Kreatief*, 21(1987), nr. 4, pp. 42-47.

Pasolini's *Affabulazione* (1966) is het drama van een fabrieksdirecteur, die na een droom, waarin hij de schim van Sophocles ontmoette, hartstochtelijk verliefd raakt op de jeugd en de schoonheid van zijn zoon. Hij bespiedt de jongen terwijl hij samen is met een vriendin en wil hem tot seksueel contact verleiden. Als hij zijn vaderlijke macht finaal voelt afbrokkelen, vermoordt hij in een vlaag van waanzin zijn zoon, die een mysterie voor hem geworden is.

GETHNER (Perry), "Melpomene Meets Women Playwrights in the Age of Louis XIV", *Neophilologus*, 72(1988), nr. 1, pp. 17-33.

Enkele Franse vrouwelijke auteurs waagden zich in de loop van de zeventiende eeuw aan het drama. *Nûtésis* (1633) van Desjardins is een lofzang op de deugd en vastberadenheid van een uitzonderlijke vrouw. In *Genséric* (1680) van Deshoulières worden verschillende modellen van heroïsch gedrag getest en verworpen: de geldende sociale conventies worden overtuigend in vraag gesteld. C. Bernards *Laodamie, reine d'Epire* (1689) is een feministische tragedie: de auteur laat zien tot wat een normale vrouw in staat is in een door mannen gedomineerde maatschappij.

GIELING (Lia), "De gouden koets heeft mij niet nodig. Architect Paul van den Berg en het decor", *Toneel Teatraal*, 108(1987), nr. 8, pp. 19-21.

In zijn minimale decors, waarin wit, grijs en zwart overheersen, verwerkt P. van den Berg elementen die het publiek niet verwacht. Hij is een uitstekend manipulator van de theatrale ruimte en slaagt erin met een minimum aan zetstukken zowel binnen- als buitenscènes gestalte te geven. Samen met dramaturg P. Oosthoek ensceneerde hij talrijke moderne Nederlandse drama's.

GRAS (Henk), "Boy Actors en Disguise: de context", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 6(1987-88), nr. 20-21, pp. 95-116.

De seksuele vermomming, in zwang vanaf 1590, leidde voor het eerst tot een erotische puzzel in Shakespeares *As You Like It* en *Twelfth Night*. Ingewikkelde verkleedpartijen of pruiken waren niet nodig: een beperkte, door de context bepaalde stimulus volstond voor het publiek om een bepaalde boy actor nu eens als jongeman, dan weer als vrouw te herkennen. Vrouwen en knapen werden door de Elizabethanen overigens als psychisch en fysiek met elkaar verwant ervaren.

HERMANS (Theo), "Van "hebban olla vogala" tot Ernst van Altena. Literaire vertaling en Nederlandse literatuurgeschiedenis", *Ons Erfdeel*, 30 (1987), nr. 5, pp. 707-714.

De impact van de vertaalde literatuur wordt ten onrechte al te vaak veronachtzaamd bij de literaire historiografie. Zelfs ten tijde van de eerste Amsterdamse Schouwburg (1638-1665) waren de helft van de stukken die het vaakst werden opgevoerd van buitenlandse oorsprong. Ook tijdens de volgende eeuwen bleef het aandeel van de vertaalde werken hoog. De uitheemse teksten speelden een nog grotere rol in Vlaanderen. Zo bestond in het midden van de negentiende eeuw het repertoire van het Nationaal Toneel te Antwerpen voor negentig procent uit vertalingen uit het Frans.

HERNANDEZ-ARAIICO (Susana), "The Schlegels, Shelley and Calderon", *Neophi-*

lologus, 71(1987), nr. 4, pp. 481-488.

Tijdens de romantiek overspoelde een golf van bewondering voor het werk van Calderon Europa. Friedrich Schlegel preees vooral de manier waarop Calderon het christelijke verlossingsgegeven dramatiseerde; zijn broer Wilhelm en Shelley hadden meer aandacht voor allegorie en symboliek. Tegenover de religieuze transcendentie plaatste Shelley in *The Cenci* het raadsel van het leven. Het tonen van het absolute kwaad zou volgens hem tegenstelde gevoelens als goedheid en schoonheid oproepen.

HILDEBRAND (Wil), "Shakespeares Midzomernacht: een droom? Realiteit en illusie in *A Midsummer Night's Dream*", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 6(1987-88), nr. 20-21, pp. 45-55.

De verhouding tussen schijn en zijn staat centraal in *A Midsummer Night's Dream*. Er is een duidelijke parallel tussen de mensenwereld, geregeerd door Theseus, en de geestenwereld, geregeerd door Oberon. Theseus en Oberon, de heersers van respectievelijk dag en nacht, zijn voor de toeschouwers gelijkwaardig en hebben evenveel invloed op de gebeurtenissen. Droom en werkelijkheid vloeien in elkaar, het publiek ondergaat de magie van Shakespeares tekst.

KLINKENBERG (Rob), "Elfriede Jelinek: 'Ik heb geen leven gehad'", *Toneel Teatraal*, 109(1988), nr. 1, pp. 12-17.

In haar "Theater des Obsönen" stelt de Oostenrijkse schrijfster E. Jelinek (1946) de schijnheiligheid van de wereld aan de kaak. De structuur van haar 'elliptische' stukken staat los van logica en psychologie; de personages zijn dragers van ideeën. Zij rekent af met het oorlogsverleden van Oostenrijk (*Burgtheater*) en ontleedt de ongelijke strijd tussen man en vrouw in onze patriarchale maatschappij (*Clara S.*).

KLÖTERS (Jacques), "Heeft Annie M.G. Schmidt wel eens een musical geschreven?", *Bzzlletin*, 17(1987), nr. 149, pp. 45-53.

De musicals van Annie M.G. Schmidt wijken af van het Amerikaanse model: de moraal is Hollands, de herkenbare conflicten worden volgens de wetten van het blijspel opgelost, de liedjes doen aan cabaret denken. De personages hunkeren naar geluk en verwoorden constant hun twijfel over wat goed en kwaad is. Hoogtepunten zijn *Heerlijk duurt het langst* (1965), dat over huwelijkstrouw handelt, en *En nu naar bed* (1971), waarin de consumptie-maatschappij en de seksuele revolutie over de hekel worden gehaald.

KUIPERS (E.G.H.J.), "Ongepubliceerde werken van Harry Mulisch", *Literatuur*, 4(1987), nr. 6, pp. 317-327.

Heel wat ontwerpen van H. Mulisch - waaronder ook enkele toneelteksten - werden door de auteur niet uitgewerkt of niet rijp bevonden voor publicatie. Zo bleven o.a. een mysteriespel, een drama over de zoon van Rasputin, een stuk gebaseerd op een mislukte wetenschappelijke expeditie in de Pyreneeën en een satire op het negende-eeuwse pausdom onvoltooid.

KUYVENHOVEN (Willem), "Anne Bogart", *Toneel Teatraal*, 109(1988), nr. 2, pp. 38-43.

Alhoewel A. Bogart zich ook aan danstheater en opera waagde, kreeg ze vooral bekendheid door haar onorthodoxe regie van klassiekers als *Nachtasyl* van M. Gorki, *A Street-car Named Desire* van T. Williams en *Dantons Tod* van G. Büchner, die ze naar de hedendaagse Amerikaanse samenleving transponeerde. Ze onderzoekt de relatie tussen de blinde vlekken in de geschiedenis van de Verenigde Staten (de McCarthy-periode, Vietnam) en de politieke en maatschappelijke actualiteit.

LAMBERECHTS (Luc), "De utopie van schuldloos overleven: het werk van Elias Canetti", *Yang*, 23(1987), nr. 134-135, pp. 79-85.

Macht en dood zijn de centrale thema's in het oeuvre van E. Canetti. In zijn toneel ontbreken positieve personages. De materialistische seksualiteit van de Weense burgerij in het begin van de jaren dertig wordt onmaskerd in *Hochzeit*. Aan de vooravond van Hitlers machtsovername in Duistland ontluiserde Canetti de fascistische staat in *Komödie der Eitelkeit*. Dat mensen die hun exacte levensduur kennen en aldus bevrijd lijken te zijn van de doodsangst, hun emotionele onzekerheid niet kwijtraken, blijkt uit *Die Befristeten*.

LAUWAERT (Dirk), "De nieuwe Munt. Een gesamt-experiment", *De Vlaamse Gids*, 71(1987), nr. 5, pp. 52-55.

De vernieuwde Muntscouwburg is het resultaat van een ongebreidelde experimenteerdrijf. Als het ware op de rug van het sobere neo-klassieke gebouw werd een opdringrig bouwsel opgetrokken. De klinisch witte hall en het schreeuwerige Koninklijke Salon laten een indruk van ongestuurdheid na.

MIDDENDORP (Jan), "Een Dogtroep - ABC", *Toneel Teatraal*, 109(1988), nr. 2, pp. 24-27.

De Amsterdamse Dogtroep, opgericht in 1975 en beïnvloed door het Engelse performance-theater, brengt 'primitief' toneel, dat voor iedereen zonder voorafgaande informatie begrijpelijk en spannend moet zijn. De producties doorbreken de structuren: een geschokt publiek is vaak tot communicatie bereid. Beelden zonder vaststaande betekenis worden naast elkaar geplaatst, zodat patronen ontstaan die door de toeschouwers verschillend kunnen worden geïnterpreteerd.

ORANJE (Hans), "Berg op berg af", *Toneel Teatraal*, 108(1987), nr. 6, pp. 22-28.

Van bij de start in september 1972 opteerden Hans Croiset en Ton Lutz, de artistieke leiders van het Publiektheater, voor een elk wat wils-repertoire. Guus Rekers bracht de groep in de ban van het dramaturgentoneel. De belangrijkste realisatie uit de beginjaren is het insceneren van het volledige werk van Tsjechov. Vanaf 1980 stapelden de problemen zich op. Wel kregen enkele jonge regisseurs - Fritz Marquardt, Ger Thijs, Karst Woudstra - de kans hun kwaliteiten te tonen. Aan het einde van het seizoen 1986-87 werd het Publiektheater opgeheven; samen met Toneelgroep Centrum vormt het nu Toneelgroep Amsterdam.

REDANT (Frans), "In memoriam Jean Anouilh", *Etcetera*, 5(1987), nr. 20, pp. 63-64.

De oppervlakkige, maar knap gestructureerde stukken van J. Anouilh (1910-1987) waren in Vlaanderen erg populair tijdens de jaren zestig en zeventig. De personages zijn steeds op zoek naar het verloren paradijs, naar de verloren zuiverheid van de jeugd. Anouilh was

een superieur auteur van boulevardtoneel: karakterisering en dialogen zijn buitengewoon trefzeker, banale ideeën worden als levenswijsheden gepresenteerd.

SCHOENMAKERS (Henri), "De lege ruimtes van een droom: Authenticiteit en de *Midsummer Night's Dream* van William Shakespeare opgevoerd door de Royal Shakespeare Company onder de regie van Peter Brook", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 6(1987-88), nr. 20-21, pp. 7-44.

Peter Brooks *A Midsummer Night's Dream* (1970) brak resoluut met de opvoerings-traditie. Het sprookjesachtige woud werd vervangen door een lege, witte ruimte; nagemaakte bomen maakten plaats voor ladders en trapezen. De relatie tussen handelingen en taaluitingen berust op discrepantie en niet op identiteit en complementariteit; het gedrag van de acteurs werpt bijgevolg een nieuw licht op de tekst. Door het zoeken naar alternatieven voor theatrale tekens uit de tijd van oorsprong wordt een opmerkelijke authenticiteit bereikt, zodat de voorstelling de creativiteit van zowel theatermakers als publiek aanwakkert.

SCHURINK (Hanneke) en GRAS (Henk), "Fabian. Een bijdrage tot het probleem van verwijzing via een personage in het historisch receptie-onderzoek", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 6(1987-88), nr. 20-21, pp. 161-213.

Shakespeare schreef *Twelfth Night* ter gelegenheid van de 'Christmas Revels', in 1601-2 georganiseerd door studenten in de rechten van de 'Middle Temple', een van de vier Londense 'Inns of Court'. De figuur van de student (die hier de naam Fabian draagt) - in andere satires steeds negatief gekarakteriseerd als het aanmatigend en lui slachtoffer van spot en plagerijen - wordt voor het eerst voorgesteld als een intelligent 'victimizer'.

SCHWARTZ (Gary), "Rembrandt en de Amsterdamse Schouwburg: een replek aan Marijke Meijer Drees", *De nieuwe taalgids*, 80(1987), nr. 5, pp. 436-445.

Rembrandt, die in 1631 naar Amsterdam verhuisde, vertoonde veel interesse voor het toneel. Hij portretteerde verschillende toneelmensen, ontwierp een ets voor Jan Six' *Medea* en maakte tekeningen naar scènes uit Vondels *Gijsbrecht van Amstel*.

SMITS-VELDT (Mieke B.), "Vondels Spiegel van Marie Spiegels, gemaelin van Burgemeester Geeraerd Schaep", *De nieuwe taalgids*, 80(1987), nr. 6, pp. 527-543.

Achter Vondels in 1637 geschreven lofdicht op Marie Spiegels, een intelligente en kunstminnende dame, afkomstig uit een regentenfamilie en gehuwd met de toenmalige burgemeester van Amsterdam, gaan wellicht politieke bedoelingen schuil. Vondel wou de families Schaep en Spiegel en hun calvinistische geestesgenoten voor zich winnen omdat hij verzet van de predikanten tegen *Gijsbrecht van Amstel* vreesde en omdat hij zijn verdere carrière bij de Amsterdamse Schouwburg veilig wou stellen.

SOTO-MORETTINI (Donna), "'Pravda' en de problemen van politiek theater", *Kreatief*, 21(1987), nr. 4, pp. 33-41.

De recente 'Fleet Street-crisis' in de Britse perswereld werpt een nieuw licht op *Pravda* van Howard Brenton en David Hare. De aanval van de - linkse - auteurs op het moderne management is slechts ten dele geslaagd: de hoofdfiguur, persmagnaat Lambert Le Roux, is immers een dubbelzinnig personage. Zijn vastberadenheid en zelfvertrouwen dwingen een

ongemakkelijke sympathie af; elk verzet tegen hem lijkt nutteloos.

SPIES (Marijke), "Vondel in veelvoud. Het Vondel-onderzoek sinds de jaren vijftig", *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 103 (1987), nr. 4, pp. 235-269.

Het Vondel-onderzoek spitste zich in de jaren vijftig en zestig toe op het toneel. W. Gs. Hellinga nam een historisch-filologisch standpunt in: hij concentreerde zich op de microstructuur van de werken en verzorgde grondige tekstedities. De aandacht van de literatuur-historicus W.A.P. Smit (*Van Pascha tot Noach*) ging uit naar de macrostructuur; hij bestudeerde de literaire vorm en de geesteshistorische achtergrond. Onder de invloed van het existentialisme opteeden o.a. P. King, J.G. Bomhoff en L. Rens voor een a-historische benadering; zij interpreteerden Vondels werk vanuit de eigen levenservaring.

STEIJN (Robert), "Het rijk van licht en duisternis", *Toneel Teatraal*, 109(1988), nr. 1, pp. 36-37.

Terwijl in het klassieke ballet het licht een dienende functie heeft, leidt het in de producties van William Forsythe als het ware een eigen leven. Bij het verdelen van de ruimte is het licht een volwaardig tegenspeler van de dansers. De scheidingslijn tussen licht en duisternis is flexibel: soms is de hele zaal verlicht, soms neemt de duisternis bezit van het grootste deel van het podium, soms valt het licht geheel uit, zodat de dansers ongemerkt een nieuwe positie kunnen innemen.

TAYLOR (Rodney), "History and the Transcendence of Subjectivity in Büchner's Robespierre", *Neophilologus*, 72(1988), nr. 1, pp. 82-96.

G. Büchner plaatst in *Dantons Tod* Robespierre voor een verschrikkelijk dilemma: om zijn humanistische idealen te verwezenlijken is hij genoodzaakt een schrikbewind uit te oefenen. Uiteindelijk meet deze tragische figuur zich een messiaanse status aan. In zijn tot mislukken gedoemde poging de mensheid met haar eigen bloed te bevrijden, neemt hij de verantwoordelijkheid voor alle zonden op zich.

THIELEMANS (Johan), "De schaduw van het echte produkt", in: *De stoute jaren '58-'68*, Leuven, Kritak, 1988, pp. 154-167.

De belangrijkste gebeurtenissen op het gebied van het theater speelden zich in de jaren zestig buiten onze grenzen af: het Berliner Ensemble in Duitsland en het Royal Court Theatre in Engeland gaven de toon aan. In eigen land ging van de traditionele gezelschappen niet de minste stimulans uit. Een vernieuwingsbeweging kwam pas tijdens de jaren zeventig van de grond; de band met het grote publiek ging echter verloren.

THIELEMANS (Leen), "In Polen is Grotowski dood", *Etcetera*, 5(1987), nr. 19, pp. 45-48.

Grotowski verliet Polen in 1980. Zijn experimenten met het 'arme' theater in de jaren zestig en met het 'paratheater' in de jaren zeventig, evenals zijn 'bronnenproject' - een zoektocht naar de universele cultuur - blijken er geen sporen te hebben nagelaten. Momenteel bestudeert hij in de Verenigde Staten de meest uiteenlopende rituelen. Het beroemde 'Laboratorium' in Wrocław werd in 1984 gesloten. De 'Drugie Studio Wrocławski', opgericht door zijn oud-medewerker Z. Cynkutis, dreigt na diens dood begin 1987 de commerciële

toer op te gaan.

TINDEMANS (Carlos), "Tadeusz Rozewicz. Beelden van en voor een onbeleerbare tijd", *Streven*, 55(1987-88), nr. 3, pp. 240-249.

De experimentele drama's uit de jaren zestig (*Het dossier, Actus Interruptus*) van de Poolse auteur T. Rozewicz (1921) hebben de associatieve structuur van een droom. Kleur, beweging, ritme en klank vullen de tekst aan. Verschillende verhaallijnen zijn naast elkaar aanwezig. Later hechte hij meer belang aan plot en karaktertekening. Steeds weer brengt hij het uiteenvallen van de naoorlogse werkelijkheid in beeld. Met conventie en traditie gaat hij op een speelse manier om. Een hoogtepunt in zijn oeuvre is *De valstrik* (1983), een psychologische en politiek-historische studie over Kafka en zijn omgeving.

VAN DER JAGT (Marijn), "Piscator ontdekte de film voor het theater", *Toneel Teatraal*, 108(1987), nr. 9, pp. 19-24.

E. Piscator gebruikte voor het eerst filmfragmenten bij de encenering van *Trotz Alledem* (1925), een politieke revue waarin hij de geschiedenis vanaf de eerste wereldoorlog tot aan de moord op Liebkecht en Luxemburg kritisch belichtte. De 'objectieve' beelden hadden een documentaire (kennisoverdracht, ontindividualisering) en dramatische functie (het stuwen van de handeling). Tevens werden ze aangewend om commentaar en opheldering bij het gebeuren op de scène te geven.

VAN DER PAARDT (Rudi), "Vondels *Gijsbrecht* en de *Aeneis*", in: *De goddelijke Mantuaan. Vergilius in de Nederlandse letterkunde*, Leiden, Dimensie, 1987, pp. 14-22. (Leidse opstellen, nr. 5).

Gijsbrecht van Amstel, gebaseerd op het tweede boek van de *Aeneis*, is een geslaagd voorbeeld van creatieve imitatie en emulatie. Amsterdam is de pendant van Troje, het raadhuis aanhoort net als Dido het relaas van de ondergang van de stad. Het hoofdpersonage Gijsbrecht vervult drie Vergiliaanse rollen - die van Aeneas, Priamus en Anchises - elk voor een deel. Ook in de opbouw van de intrige volgde Vondel de *Aeneis* niet slaafs na: hij werkte talrijke contrastimitaties en gecompliceerde contaminaties uit.

VAN DER VELDEN (André) en GRAS (Henk), "Theatrale adaptatie in *As You Like It*", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 6(1987-88), nr. 20-21, pp. 117-134.

As You Like It (1600), door het grote publiek gesmaakt als een pastorale idylle, bevat talrijke satirische elementen en allusies die - aan het begin van de War of the Poets - tegemoet kwamen aan de smaak van de intellectuelen en critici, veelal lid van de Middle Temple. Shakespeare gebruikte op een intelligente wijze zijn voornaamste bron, Lodges *Rosalynde* (1590); hij laste magische elementen in en door vraagtekens te plaatsen bij het romantische liefdesideaal ontmaskerde hij maatschappelijke moraal en literaire conventies.

VAN GEMERT (Lia), "Het choor in 'Het Pascha'", *Tijdschrift voor Nederlandse Taal- en Letterkunde*, 103(1987), nr. 4, pp. 290-302.

In Vondels uittochtsdrama *Pascha* varieert de afstand van de 'choren' tot de handeling. Soms hanteert het choor, dat in principe buiten de actie staat en verhaalt wat niet op het toneel kan worden getoond, een tijdloos perspectief. Op anderé momenten sluit het zeer nauw

bij het handelingsverloop aan en deelt tijdelijk het standpunt van de joden. Na het vijfde bedrijf spreekt het choor een moraliserende epiloog: Vondel paste op die manier een rederijkersconventie aan de eisen van het moderne toneel aan.

VAN HOOREN (Irène) en GRAS (Henk), "'Moralized' or 'Immoralized' Spectacles in *As You Like It*", *Tijdschrift voor Theaterwetenschap*, 6(1987-88), nr. 20-21, pp. 135-160.

Rosalynd vermomt zich in Shakespeares *As You Like It* als de page Ganymede. Tot in de derde scène van het vierde bedrijf wordt de scheiding tussen vrouwelijk en mannelijk rolgedrag consequent volgehouden. Terwijl Oliver verhaalt dat hij door Orlando gered werd van een slang en een leeuw, valt Ganymede flauw bij het zien van zijn bebloede zakdoek. Dit is het keerpunt van het stuk. De strijd tegen de dieren had voor beide broers een verschillende symbolische betekenis. Oliver overwint de haatgevoelens die hij tegenover zijn broer Orlando koesterde en Orlando is niet langer bevreesd zijn liefde voor Rosalynd te uiten.

VAN HOUTE (Nan), "Een guerrilla tegen opgelegde keuzes. Het theaterwerk van Martin van Veldhuizen", *Toneel Teatraal*, 108(1987), nr. 10, pp. 16-19.

De drama's van M. Van Veldhuizen vallen op door hun originaliteit. In *Jane* (1983) en *Dorothy Parker* (1987) tekende zij twee vrouwelijke auteurs die ondanks enorme tegenkantingen erin slagen zich zelfstandig op te stellen. Van Veldhuizen levert geen kant-en-klare scripts af, maar laat de vertolkers een groot aantal scènes uitproberen. De definitieve tekst ontstaat uit de samenwerking met regisseur en/of dramaturg.

VAN IMPE (Alfons), "Wie, hör' Ich das Licht? Mogelijke ontwikkelingen van de lyrische kunst in een beeldcultuur", *Kultuurleven*, 54(1987), nr. 9, pp. 833-845.

Bovenstaande woorden, door Tristan uitgesproken toen de komst van Isolde werd aangekondigd, illustreren dat Wagner in zijn opera's naar een perfecte symbiose tussen dramatiek en lyriek streefde. De Zwitser A. Appia ging een stap verder: als eerste wees hij op het belang van de belichting. Muziek, zangers en licht concretiseren de inwendige idee van het drama. De opkomst van de electronica schept nog meer mogelijkheden. De computer stelt regisseur en scenograaf in staat onbepert te experimenteren met vorm, kleur en compositie. Hologrammen (driedimensionele projecties) zullen decors van hout en karton vervangen. Het is de plicht van de operamakers te zoeken naar een nieuwe synthese van techniek en kunst.

VAN KERKHOVEN (Marianne), "In memoriam Jef Cassiers", *Etcetera*, 5(1987), nr. 19, pp. 64-65.

De 'Woodpeckers' Jef en François Cassiers maakten niet alleen ontelbare grappige sketches, maar vernieuwden met enkele knap gestructureerde volavondprogramma's vol humor en visuele grappen het komische genre. In 1960 schiep Jef Cassiers het 'Manneke', een ongeëvenaarde trieste moderne clown. Later ontpopte hij zich tot een inventief regisseur van B.R.T.-jeugdfeuilletons (o.a. *Xenon*). Aan de zijde van zijn zoon Guy trad hij voor het laatst op in *Natuurgetrouw* (1984).

VAN KERKHOVEN (Marianne), "In memoriam Piet Sterckx", *Etcetera*, 5(1987), nr. 19, p. 66.

Piet Sterckx (1925-1987) schreef tussen 1953 en 1961 een zevental hoogst oorspronkelijke toneelstukjes, die bijna alle in het Theater op Zolder - Nederlands Kamertoneel werden gecreëerd in een regie van Lode Verstraete. De grens tussen werkelijkheid en illusie is steeds vaag, situaties en personages zijn niet realistisch. Voor *Slakken en Naalden* ontving hij in 1958 de Driejaarlijkse Staatsprijs voor Toneelletterkunde.

VAN KERKHOVEN (Marianne), "Onze jongens in de golf", *Etcetera*, 5(1987), nr. 20, pp. 2-11.

Jonge Vlaamse theatermakers, wier weg naar de grote gezelschappen geblokkeerd bleef, worden momenteel erg gunstig onthaald in Nederland. Het theaterleven is er immers geconcentreerd in Amsterdam, zodat in de provinciesteden de vraag naar toneel groot is. De 'Vlaamse golf' is overigens ten dele een creatie van de Nederlandse theaterkritiek: het valt te vrezen dat de belangstelling slechts van korte duur zal zijn. Werken in Nederland is een uitweg, maar geen oplossing: het Vlaamse theaterbeleid dient grondig te veranderen, zodat deze talentrijke regisseurs, die erg uiteenlopende ideeën over theater en maatschappij huldigen, de kans krijgen ook binnen de officiële structuren zelf de artistieke voorwaarden te bepalen waaronder ze willen werken.

VAN ROSSEN (Nico), "Werk in uitvoering. Marginale rituelen bij Forsythe", *Toneel Teatraal*, 109(1988), nr. 1, pp. 38-43.

De eerste balletten van W. Forsythe (o.a. *Time Cycle*) lijken uitbarstingen van stuurloze energie. Steeds slaagt één danseres erin zich aan de irrationaliteit te onttrekken en haar lot in eigen handen te nemen. Met *Gänge* (1982) sloeg hij een nieuwe weg in. Zijn recentste produkties zijn op het eerste gezicht onsamenhangende aaneenschakelingen van korte scènes. De gehelen zijn veelstemmig, de betekenis vloeit voort uit de bewegingen, die bepaalde spanningen suggereren.

VON GRAEVENITZ (Antje), "Het superteken en de kleine gebeurtenis. De interne symboliek bij Ruth Berghaus", *Toneel Teatraal*, 109(1988), nr. 1, pp. 22-28.

Bij de analyse van een libretto - de opera's van Mozart en Wagner liggen haar bijzonder goed - zoekt R. Berghaus allereerst naar 'der grosse Begriff'. Om deze essentie gestalte te geven, kiest ze een aantal visuele Leitmotiven. Haar regie is statisch en erg op beelden gericht; het wezenlijke van een personage wordt in symbolen uitgedrukt. Ook het decor heeft een metaforische betekenis. De soms archetypische, soms aan de verschillende kunstvormen ontleende, soms alledaagse beelden roepen talrijke associaties op.

VUYK (Kees), "Een nieuwe theatrale omgang met tekst", *Toneel Teatraal*, 108(1987), nr. 8, pp. 10-12.

Artauds theater van de wreedheid is louter presentatie. De taal is een bron van vreemding: tussen de woorden en de dingen is een breuk ontstaan. De structuralist Deridda daarentegen gaat uit van het primaat van de taal. Elke tekst is samengesteld uit andere teksten, genereert een veelheid van betekenissen. Beide standpunten zijn niet onverzoenlijk: met een script dat "een spel is van werkelijkheid en mogelijkheden" (p. 12) kan creatief teksttheater worden gemaakt.

WHITE (R.S.), "Functions of Poems and Songs in Elizabethan Romance and Romantic Comedy", *English Studies*, 68(1987), nr. 5, pp. 392-405.

Vanaf de jaren tachtig van de zestiende eeuw werden in arcadische verhalen vaak liederen en sonnetten ingelast. Nadien breidde het gebruik zich uit tot de romantische komedie. Voorbeelden zijn *Endimion* van Lyly en *Love's Labour's Lost* van Shakespeare. De dramatische functie van deze liederen en sonnetten is variabel. Nu eens wendt een personage ze aan om zijn diepste gevoelens onder woorden te brengen, dan weer zijn ze esthetische objecten die losstaan van de handeling en door de personages gecontempleerd of zelfs belachelijk gemaakt worden.

WILKINSON (D.R.M.), "Etheredge and a Restoration Pattern of Wit", *English Studies*, 68(1987), nr. 6, pp. 497-510.

'Wit' is een essentieel kenmerk van de 'Restoration Comedy'. Schimpen, veinzen en schuld belijden zijn de tactieken die de personages aanwenden om hun superioriteit te bewijzen: enkel wie anderen belastert, huichelt en de waarheid vertelt op een manier dat niemand ze gelooft, behaalt maatschappelijk succes. Etheredge toonde zich een meester in het hanteren van deze stijlmiddelen. In *The Comical Revenge or Love in a Tub* (1664) is de toon clownesk, in *She Would if She Could* (1668) opgewekt, in *The Man of Mode* (1676) bitter.

c. proefschriften (academiejaar 1986-87)

Noot van de redactie: Wij danken de medewerkers van de K.U. Leuven en van de Universiteit van Amsterdam die ons gegevens voor deze bibliografie bezorgden.

1. licentiaatsverhandelingen

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

BOELEN (Els), *De Spartaanse vrouwen. Een thematische verzameling van teksten met vertaling en bespreking*. (klassieke filologie)

BRUMAGNE (Anne), *Van dagboek tot theater: de adaptatie van "The Secret Diary of Andrian Mole, Aged 13 3/4" van Sue Townsend door het Speeltheater te Gent*. (Germaanse fil.)

CROUX (Karen), *Ovidius' "Heroides" 4 ("Phaedra Hippolyto") en Seneca's "Phaedra" in het licht van de antieke Phaedra-traditie*. (klass. fil.)

DECALUWE (Stefaan), *Apollo in de "Oresteia" van Aeschylus* (klass. fil.)

DECLERCQ (Eveline), *Michel de Ghelderode "Voyage autour de ma Flandre". Tome I: édition critique; Tome II: analyse des variantes*. (Romaanse fil.)

DE KONINCK (Guy), *"Escorial" (Michel de Ghelderode) spel van sociale deixis: een case study*. (getuigschrift theaterwetenschap)

DEPRAETERE (Ilse), *Subsidiëring van het toneel in Engeland*. (getuigschrift theaterwetenschap)

DESWELGH (Tania), *Dionysius in "Ranae" van Aristophanes. Verboden Spel?* (klass. fil.)

DE VUYST (Martine), *Karakteranalyse van Phaedra in de "Hippolytus Stephanèphoros" van Euripides*. (klass. fil.)

HOEKX (Bart), *"Zomaar een vrouw", een vertaling van Oscar Wildes "A Woman of no Importance"*, (getuigschrift theaterwetenschap)

HUTSEBAUT (Geert), *De invloed van Euripides' "Alope" en "Auge" op Menanders "Epitrepontos"*. (klass. fil.)

JOHANNES (Lucia), *Les traductions françaises de Pirandello*. (Rom. fil.)

LEROY (Pascale), *Politique théâtrale et traduction en Belgique francophone*. (Rom. fil.)

MARBOIX (Rita), *Sheridan, ou le théâtre populaire en France*. (Rom. fil.)

MEEUWS (Francis), *Michel de Ghelderode "Un soir de pitié". I. Analyse dramaturgique; II. Edition critique*. (Rom. fil.)

MENTEN (Lieve), *Politique culturelle et vie théâtrale et traduction en Belgique: de l'administration à la question d'art*. (Rom. fil.)

MICLOTTE (Christine), *Michel de Ghelderode "Le Siège d'Ostende". I. Edition critique; II. Etude des archaïsmes, régionalismes et néologismes*. (Rom. fil.)

PIERRART (Luc), *"La couronne de fer blanc" de Michel de Ghelderode. Volume I: Edition critique; Volume II: Analyse des variantes*. (Rom. fil.)

POST (Hans-Maarten), *"Museum", Tina Howe. Een Nederlandse vertaling*. (getuigschrift theaterwetenschap)

ROTTIERS (Karen), *"Oidipoes in Kolonos": een bewerking van Sophocles door Hugo Claus*. (Klass. fil.)

RUTTEN (Inge), *"Magie Rouge" de Michel de Ghelderode. Etude de réception en Belgique francophone et à Bruxelles*. (Rom. fil.)

SCHRIJVERS (Sabine), *"Marie la Misérable" de Michel de Ghelderode et la traduction néerlandaise de Karel Jonckheere*. (Rom. fil.)

SIMOENS (Peter), *"La Farce de Ténébreux" de Michel de Ghelderode. I. Edition critique; II. Analyse dramaturgique.* (Rom. fil.)

STEYAERT (Ann), *Michel de Ghelderode "Barabbas". Etude de la reception de la pièce en Belgique francophone.* (Rom. fil.)

SWOLFS (Isabelle), *Emile Verhaeren et la France.* (Rom. fil.)

VAN ACHTER (Ilse), *De figuur van Io in het werk van Aeschylus.* (klass. fil.)

VAN DEN BERGHE (Steven), *Heracles: onmenselijk, menselijk, of ... bovenmenselijk. Een onderzoek naar de verwerking van de mythologische figuur Heracles bij Sophocles en Euripides.* (klass. fil.)

VANDENICH (Pieter), *Michel de Ghelderode "L'histoire comique de Keizer Karel". I. Edition critique; II. Analyse des variantes.* (Rom. fil.)

VAN DE WOUWEN (Patrick), *"Marie la Misérable de Michel de Ghelderode. Analyse dramaturgique.* (Rom. fil.)

VERCRUYSSSE (Bart), *"Thomas Morus". Treurspel van J.J. Schipper. Uitgegeven met een inleidende studie over zijn verhouding tot het Franse origineel en zijn opiniërende waarde.* (Germ. fil.)

VERVLOESEM (Christine), *Les traductions du théâtre grec au XVIII siècle. Etude de quelques documents-clefs.* (Rom. fil.)

VAN WASSENHOVE (Jean-Louis), *Les cinq pièces pour marionettes folkloriques de Michel de Ghelderode et leur adaptation à la scène par Toone VII.* (Rom. fil.)

RIJKSUNIVERSITEIT GENT

BRUYNEEL (Katrien), *Een semiotische benadering van "Het beest in de jungle". Een toneelbewerking door Malpertuis van de gelijknamige novelle van Henry James.* (Germ. fil.)

CLEMENS (Patricia), *Const-thoonende iuweel (Zwolle, 1607): bijdrage van Vlaardingen, de Akerboom. Tekstuitgave met inleiding, verklarende aantekeningen en glossarium.* (Germ. fil.)

DE ROECK (Marijke), *Op zoek naar een nieuwe theatertaal in een tot illusie verworpen werkelijkheid - het theater van Ivo Van Hove.* (speciale licentie in de toegepaste literatuurwetenschap)

DE STROOPER (Hilde), *Stig Dagerman. Realistisk-psykologisk teater.* (Germ. fil.)

DE TOLLENAERE (Marc), *Het volkstoneel in Vlaanderen tussen 1700 en 1810: globaal overzicht en sociaal-economische achtergronden*. (geschiedenis)

DE VOS (Katelijne), *Wozu Woyzeck Wozu. Frage nach Leiden und Schuld in Georg Büchners letzten Drama*. (Germ. fil.)

DIDIER (Katty), *Elf jaar theater De Kelk v.z.w.. De geschiedenis van een Brugs vestzaktheatertje*. (Germ. fil.)

DUCHEYNE (Frederika), *Een Noorse 'Ecole des Femmes'. "Een poppenhuis" van Henrik Ibsen speciale lic. in de toegepaste literatuurwetenschap*

DURIEUX (Gert), *Aspecten van een Dramatheorie in de Terentiuscommentaar van Donatus*. (klass. fil.)

JACOPS (Geertruy), *György Ligeti. Le Grand Macabre. Opera in 2 bedrijven (4 scènes). Onderzoek naar de basiscomponetnen*. (musicologie)

GEVAERT (Bieke), *Michael Frayn. Philosophy Framed in Comedy*. (Germ. fil.)

GHEYSSELS (Vera), *Nicholas Nickleby. Stage-adaptation of Charles Dickens' Novel by David Edgar, Political Playwright*. (Germ. fil.)

GORGON (Inge), *Analyse van het biodrama. Naar aanleiding van de zes aldus benoemde stukken van F. Neiryck, R. Deconinck, P. Berkenman en L. De Bruyker*. (Germ. fil.)

LISSENS (Jan), *Retoricale activiteit en amateurtoneel te Lebbeke 1377-1986*. (Germ. fil.)

LUYTEN (Hans), *De adaptatie van een roman naar een toneelstuk ("Het Beleg van Laken" en "De Tuinman van de Koning", van Walter Van den Broeck)*. (speciale lic. in de toegepaste literatuurwetenschap)

SCHELSTRAETE (Kurt), *Paul Koeck als toneelauteur*. (Germ. fil.)

SCHEPENS (Kathleen), *De receptie van Terentius' "Phormio" in Molières "Les Fourberies de Scapin"*. (klass. fil.)

STERCKX (Hilde), *Toneelmakers maken toneel. Over improvisatie vroeger en nu*. (Germ. fil.)

VAN DAELE (Christine), *De populaire konstanten van het volkstoneel. Een literair-sociologisch onderzoek in de Minardschouwburg*. (Germ. fil.)

VANGRYSPERRE (Nathalie), *"Analyse van "Dutch Comfort" en "King Kong" - twee drama's van W.F. Hermans.* (Germaanse fil.)

VANNESTE (Ingrid), *"Le Festin de Pierre" de Thomas Corneille: édition critique.* (Rom. fil.)

VAN VLEM (Gudrun), *Const-thoonende luweel, bijdrage van Noordwijk.* (Germ. fil.)

VASTENAVONT (Christel), *Totaal theater.* (Germ. fil.)

VERHANNEMAN (Caroline), *Musicals in Vlaanderen.* (Germ. fil.)

WAMBEKE (Marc), *Het seksuele taboe en de censuur in het theater in Vlaanderen.* (Germ. fil.)

2. doctoraalscripties

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

DÖRR (Henny) en JONKER (Thera), *Making Sense, Productieverlag van een onderzoeksvoorstelling en Making Sense, Onderzoeksverslag van een onderzoeksvoorstelling,* Amsterdam, 1986, 80 p. en 101 p. (ISBN 90-7055-814-9 en 90-7055-815-7) (Nummer 12 en Nummer 13 in de reeks *Receptie van theater en media*, onder redactie van H. Schoenmakers en E. Tan, Instituten voor theaterwetenschap Amsterdam en Utrecht).

PEETERS (Jacques) en VAN DE LOO (Christophe), *Souffle. "Einfach kompliziert" van Thomas Bernhard in deconstructie "eenvoudigweg gecompliceerd",* Amsterdam, 1986, 384 p. (uitegeven in eigen beheer).

II. DRAMATEKSTEN

a. in boekvorm

AESCHYLUS, *Tragediën (Zeven tegen Thebe, De Smekelingen, Prometheus geboeid, Agamemnon, De offerplengsters, De Eumeniden),* vertaald door Emiel De Waele, Kapellen, DNB/Uitgeverij Pelckmans en Amsterdam, International Theatre Bookshop, 1987(2), 344 p. (ISBN 90-289-0030-6 en ISBN 90-6403-160-6).

BARZ (Paul), *De ontmoeting,* Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Toneelgezelschap Ivvonne Lex, 1987.

BERGMAN (Andrew), *Een winter vol bloemen,* oorspronkelijke titel *Social Security,* vertaald door Jos Van Gorp, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1987.

CLAUS (Hugo), *Gilles!*, Antwerpen, Nioba, 1988, 88 p. (ISBN 90-6945).

DE GHELDERODE (Michel), *Artiestenuitgang*, oorspronkelijke titel *Sortie de l'acteur*, vertaald door David Cohn, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1988.

DURVIN (D.) en PREVOST (H.), *De wasserij*, oorspronkelijke titel *Le Lavoir*, bewerkt door Jan Christiaens, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1988.

GELDHOF (Rudy), *Huis van vertrouwen*, Vereniging van Vlaamse Toneelauteurs v.z.w., 1987, 30 p. (Hedendaags Nederlands Toneel 73)

HUYGENS (Constantijn), *Trijntje Cornelis*, hertaald door Alfons Goris, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1987.

KUIK (Dirkje), *Ethisch réveil*, VAN DEN OEVER (Annie), *Tom & Jerry, sad, sad, sad*, VANTOORN (Willem), *Achter glas*, Utrecht, Veen, 1987, 157 p. (ISBN 90-204-2664-8)

MISHIMA (Yukio), *Boom uit de tropen*, oorspronkelijke titel *Nettaiju*, vertaald uit het Frans door Pieter Kottman, Amsterdam, International Theatre Bookshop en Toneelgroep Amsterdam, 1987, 109 p. (ISBN 90-6403-147-3)

POURVEUR (Paul), *The Hunting of the Snark*, naar het gelijknamig gedicht van Lewis Carroll, Antwerpen, Dedalus, 1987, 96 p. (ISBN 90-70924-43-9)

ROZENSTRATEN (Leo), *Aandacht! Aandacht! Renners in aantocht*, Vereniging van Vlaamse Toneelauteurs v.z.w., 1987, 64 p. (Hedendaags Nederlands Toneel 72)

SHAKESPEARE (William), *Romeo en Julia*, vertaald door Hugo Claus, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1987.

SHEPHARD (Sam), *Vuur in de sneeuw*, oorspronkelijke titel *A Lie of the Mind*, vertaald door Lodewijk De Boer, Amsterdam, International Theatre Bookshop en Rotterdam, RO-Theater, 1987, 144 p. (ISBN 90-6403-173-8)

SINGER (Isaac Bashevis), *Teibele en haar duivel*, oorspronkelijke titel *Teibele and her Demon*, vertaald door Simonne Van Riet, Antwerpen, Dedalus, 1987, 80 p. (ISBN 90-70924-41-2).

SLAVKIN (Viktor), *Cerceau*, vertaald door Anne Stoffel, Amsterdam, International Theatre Bookshop, 1987, 224 p. (ISBN 90-6403-168-1)

SOPHOCLES, *Tragediën (Ajax, Antigone, De vrouwen van Trachis, Koning Oedipus,*

Electra, Philoctetes, Oedipus te Colonus), vertaald door Emiel De Waele, Kapellen, DNB/Uitgeverij Pelckmans en Amsterdam, International Theatre Bookshop, 1987(2), 380 p. (ISBN 90-289-9697-4 en ISBN 90-6403-159-2)

VAN FOCQUENBROCH (W.G.), *Min in't Lazarus-huys*, bewerkt door Claudia De Weerd, Amsterdam, International Theatre Bookshop en Den Haag, Haagse Comedie, 1987, 145 p. (ISBN 90-6403-171-1)

VANHOECK (Albert), *De archeologen*, Antwerpen, Theaterwinkel v.z.w. en Koninklijke Nederlandse Schouwburg, 1988.

VAN OUDSHOORN (J.), *Marionetten, Nagelaten proza en toneel*, uitgegeven door Wam De Moor, Amsterdam, De Arbeiderspers, 1987, 202 p. (ISBN 90-295-3315-3)

VON HORVATH (Odön), *Verhalen uit het Weense woud*, bewerkt door Pavel Kohout, vertaald door Walter Van den Broeck, Antwerpen, Dedalus, 1987, 80 p. (ISBN 90-70924-40-4)

b. in tijdschriften, jaarboeken en verzamelwerken

BACHMANN (Ingeborg), "Simultaan", een verhaal tot luisterspel bewerkt door Greet Pernet, *Etcetera*, 5(1987), nr. 19, pp. 36-40.

GAUTIER (Achiël), "De rattenvanger(s) van Hameln", poppenspel, *Gong*, 18(1987), nr. 3, pp. 11-30.

"Sehnsucht" en "Een stuk van twee dagen", een scenario van Guy Joosten naar een idee van Peter Handke, *Etcetera*, 5(1987), nr. 20, pp. 41-53.

YPERMAN (Chris), "Jolie Madame", een erotische tirade voor Frieda Pittoors, geschreven voor een mise en musique van Wim Meuwissen, *De Vlaamse Gids*, 71(1987) nr. 5, pp. 11-22.